

**Малюга Оксана,**

студентка з курсу факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв

Наук. керівник Лісіна Л. О., доктор пед. наук, професор (БДПУ)

## **МЕТОДИЧНІ УМОВИ ЗАСТОСУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНО-ОРИЄНТОВАНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ**

Однією з найважливіших особливостей кінця ХХ-го – початку ХХІ-го століття є перехід розвинутих країн від постіндустріального до інформаційного суспільства. Рівень розвитку суспільства обумовлюється рівнем розвитку системи освіти.

Україна чітко визначила орієнтир на входження в освітній простір Європи, здійснюю модернізацію освітньої діяльності в контексті європейських вимог. Закони України „Про освіту” та „Про вищу освіту”, Національна доктрина розвитку освіти пройшли експертизу Ради Європи [3, с. 10-15].

На межі тисячоліть в Україні були розроблені концепція та Національна програма інформатизації. На їх основі підготовлена „Концепція програми інформатизації загальноосвітніх навчальних закладів, комп'ютеризації сільських шкіл”. Нині освіта України знаходиться в стані інтенсивного виконання цих програмних документів [4, с. 10-12].

Якісна реалізація поставлених завдань потребує широкого впровадження в навчальний процес комп'ютерно-орієнтованих методів (КОМ) навчання, що базуються на комп'ютерній підтримці навчально-пізнавальної діяльності. Зокрема, це стосується початкової школи, в якій спостерігається плавкий перехід до використання нових засобів навчання – комп'ютерів, мультимедійних компакт-дисків та інформаційних мереж, що спричиняє зміну методів і форм організації навчання молодших школярів. Комп'ютери стають звичним атрибутом кожної школи, і вчителі намагаються віднайти такі способи їх застосування, які дозволяють істотно підвищити якість засвоєння матеріалу і розвиток мислення учнів.

Різні аспекти розв'язування проблем інформатизації на різних рівнях освіти певною мірою представлені в наукових дослідженнях низки вчених, зокрема: Н. Апатової, Л. Білоусової, А. Єршова, М. Жалдака, В. Клочки, М. Лапчика, Г. Михайліна, О. Сліваковського, М. Шкіля та ін. Проте питання впровадження КОМ навчання в початковій школі залишаються недостатньо вивченими, що і визначило *мету* даного дослідження: обґрунтувати методичні умови застосування КОМ навчання молодших школярів.

Ми згодні з думкою професора М. Жалдака, який зазначає, що “в основу інформатизації навчального процесу слід покласти створення і широке впровадження в повсякденну педагогічну практику нових комп'ютерно-орієнтованих методичних систем навчання на принципах поступового і неантагоністичного, без руйнівних перебудов і реформ, вбудовування інформаційно-комунікаційних технологій у діючі дидактичні системи, гармонійного поєднання традиційних та комп'ютерно-орієнтованих технологій навчання...” [2, с. 12], і ми спиратимемося на цю дослідницьку позицію при розгляді методичних умов застосування КОМ

навчання на уроках в початковій школі.

КОМ визначають як способи взаємозв'язку діяльності суб'єктів навчання в інформаційно-комп'ютерному середовищі [1, с. 4]. Відзначають такі переваги застосування КОМ навчання [2; 4]: одержання додаткових дидактичних можливостей для розкриття, розвитку і реалізації інтелектуального потенціалу індивіда; реалізація широкого спектру різноманітних видів навчальної діяльності; створення варіативних методик, що реалізують психолого-педагогічну дію лонгуючого характеру і зорієнтовані на: розвиток мислення, прояв творчої ініціативи у процесі прийняття рішень в непередбачений ситуації, компенсаторну дію по відношенню до психологічного бар'єру перед використанням інформаційних технологій; формування вмінь самостійного здобування знань та ін.

Спираючись на критерії оптимального вибору методів навчання, розроблені Ю. Бабанським (відповідності особливостям змісту навчання й основним цілям навчання на певному етапі; урахування можливостей учнів; урахування вчителем власних можливостей по використанню різних методів навчання; наявності часу на застосування методу) [1, с. 297], ми виокремлюємо такі КОМ, які, на нашу думку, найбільш ефективні при навчанні молодших школярів: 1) *наочні КОМ* – базуються на використанні мультимедіа-технологій як інструментальної основи під час проведення уроків (електронні уроки, електронні дидактичні ігри, презентації проектів учнів); вирішують проблеми візуалізації нової інформації та підвищення активності учнів; 2) *КОМ наочального контролю і самоконтролю* (автоматизованого навчального контролю та «електронного портфеля школяра») – базуються на комплексі автоматизованих тестових завдань, або на створенні учнем переліку самостійно виконаних завдань; автоматизують перевірку отриманих знань, сприяють формуванню вмінь самоконтролю, самокорекції; 3) *проблемно-дослідницькі КОМ* (проектів, телекомуникаційних проектів тощо) – ґрунтуються на комплексному використанні паперових та електронних носіїв інформації, системних програмних засобів та інформаційних систем; припускають розвиток у молодших школярів пізнавальної самостійності, умінь прогнозувати результати і можливі наслідки своєї діяльності; забезпечують навчально-пізнавальну діяльність учня; 4) *комп'ютерно-імітаційні методи навчання* (ділові ігри) – базуються на реальній дидактичній ситуації або процесі, які імітуються на комп'ютері; припускають навчання учнів тим чи іншим прийомам навчальної діяльності і оптимальним варіантам дій у різних умовах. [2, с. 14].

Узагальнювши сучасні уявлення про можливості комп'ютеризації в царині освіти, можна виявити такі чотири напрями використання комп'ютерів: 1) комп'ютер як об'єкт вивчення; 2) комп'ютер як засіб навчання; 3) комп'ютер як складова частина системи управління; 4) комп'ютер як елемент методики наукових досліджень.

Слід зазначити, що за допомогою комп'ютера як засобу навчання можна реалізувати програмоване і проблемне навчання в початковій школі. Учитель початкової школи може використовувати комп'ютер для навчального моделювання педагогічних об'єктів і процесів. Використання

комп'ютера в процесі навчання сприяє також підвищенню інтересу й загальної мотивації навчання молодших школярів завдяки новим формам роботи; активізації навчання завдяки використанню привабливих і швидкозмінних форм подання інформації, змаганню учнів з машиною та самих із собою, прагненню отримати вищу оцінку; об'єктивності перевірки й оцінювання знань, умінь і навичок учнів.

Таким чином, комп'ютер у навчальному процесі виконує кілька функцій: служить засобом спілкування, створення проблемних ситуацій, партнером, інструментом, джерелом інформації, контролює дії учня й надає йому нові пізнавальні можливості.

Попередній виклад і аналіз наукових джерел дозволяє зробити висновок, що методика застосування КОМ у навчально-виховному процесі початкової школи буде ефективною, якщо: цілі навчання та зміст дисципліни відповідають можливостям певного ком; ком є доступним як для вчителя, так і для учня (психологічні особливості, інформаційна культура та ін.); наявна інформаційна інфраструктура в кабінеті.

Аналіз досвіду застосування КОМ, а також результати експериментального навчання в процесі педагогічної практики дозволили сформулювати методичні умови ефективного застосування даних методів: 1) своєчасна діагностика та контроль за результатами навчальної діяльності учнів, дидактична єдність мети і завдань контролю за навчальною діяльністю; 2) комплексне застосування комп'ютерних засобів при оптимальному сполученні традиційних та КОМ у відповідності до визначених цілей і завдань навчання; 3) організація опосередкованого управління навчально-пізнавальною діяльністю школярів; 4) підготовка вчителя й учнів початкової школи до впровадження КОМ навчання; 5) створення навчально-методичної й матеріальної бази інформатизації навчання; 6) наявність у вчителя і формування учнів позитивної мотивації; 7) забезпечення диференціації, індивідуалізації та автономної роботи молодших школярів в інформаційно-навчальному середовищі.

Означена сукупність методичних умов організації навчальної діяльності зі застосуванням КОМ навчання сприяє ефективному набуттю учнями початкової школи знань, умінь та навичок навчальної діяльності; спонукає учнів до активного навчання та самоосвіті; стимулює розкриття творчого потенціалу всіх учасників освітнього процесу. Крім того, що використання комп'ютера як дидактичного засобу збагачує дидактичну систему початкової школи, він допомагає вчителю автоматизувати підготовку учебово-методичних матеріалів.

## **ЛІТЕРАТУРА**

1. Бабанский Ю.К. Избранные педагогические труды / Сост. М.Ю. Бабанский. – М.: педагогика, 1989. – 560 с. – (Труды д. чл. и чл.-кор. АПН СССР).
2. Жалдак М.І. Проблеми інформатизації навчального процесу в школі і вузі/ М.І.Жалдак // Сучасна інформаційна технологія в навчальному процесі. Збірник наукових праць. – К.: ЄДПІ ім. М.П.Драгоманова, 1991. – С. 3-16.
3. Закон України „Про вищу освіту”: Науково-практичний коментар

## **Бердянський державний педагогічний університет**

/ В. Г. Гончаренко, К. М. Левківський, С. Л. Лисенков, О. С. Лисенкові / За заг. ред. В. Г. Кременя.– К. : СДМ-Студіо, 2002. – 323 с.

4. Талызина Н. Ф. Внедрению компьютеров в учебный процесс – научную основу / Нина Федоровна Талызина // Сов. педагогика. – 1985.– №12.– С. 34-38.

**Морозова Яна,**

студентка з курсу Факультету  
психологічно-педагогічної освіти та мистецтв  
Наук. керівник Лісіна Л. О., доктор пед. наук, професор (БДПУ)

### **КАЗКА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ**

Актуальність проблеми полягає в тому, що сучасна соціальна ситуація не завжди сприяє задоволенню потреб молодших школярів в емоційних переживаннях, збагачення їх яскравими враженнями, неповторними образами навколошнього середовища. Втрачено багато сімейних традицій, які дають дитині наповнене глибоким духовним сенсом емоційне життя. Аналізуючи нинішній стан емоційного розвитку молодших школярів, можна констатувати, що більша увага приділяється розвитку однієї сфері – інтелектуального розвитку дитини. Батьки дуже рано починають навчати свою дитину, по суті примушуючи її до інтелектуальних зусиль, до яких вона не готова ні фізично, ні морально. Тоді як для дитини молодшого шкільного віку не менш важливим є розвиток внутрішнього життя, харчування його емоційної сфері, почуттів. Незамінним інструментом формування морально здорової особистості дитини є казка. Композиція казки, яскраве протиставлення добра і зла, фантастичні і визначені по своїй суті моральні образи, виразна мова, динаміка подій, особливі причинно-наслідкові зв'язки і явища, доступні розумінню дитини робить її особливо цікавою і хвилюючою для дітей.

Розглядом цього питання займалися Ю. Бабанський, А. Бодалев, І. Зайченко, І. Кулагіна, Є. Рапацевіч, та інші. Проте, сучасні мультфільми зі спрощеним «діспеевським» стилем переказу відомих казок, часто спотворюють первісний зміст казки, перетворюють казкове дійство з морально-повчального в чисто розважальне. Таке трактування нав'язує дітям певні образи, які позбавляють їх глибокого і творчого сприйняття казки, що і обумовило вибір теми нашого дослідження.

**Мета** дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні впливу казки на розвиток емоційної сфери молодших школярів.

Казка – це незмінний і звичайний супутник дитинства. Вона давно привертала увагу педагогів. Різні наукові школи по-різному уявляють її психологічний і педагогічний зміст. Але сходяться всі в одному, що казка є необхідним засобом у осятненні дитиною світу, як зовнішнього, так і внутрішнього. Вона дозволяє зробити процес емоційно-морального розвитку дитини контролюваним і цілеспрямованим. Велика її роль і в плані естетичного розвитку особистості [1, с. 120].